

Essay på social afstand

Af Olivia Dahl Nielsen og Emil Bøgh Løkkegaard
Sociologistuderende på Københavns Universitet

Essaykonkurrence om coronakrisen 2020

Olivia Dahl Nielsen ▾

Aktiv nu

Emil Bøgh Lø... ▾

Aktiv nu

18.Juni 2020.11-24

Hej! Skal vi chatte lidt? Keder mig og synes isolation er hårdt :/ Hvordan har du det?

Har det på samme måde :’(

Men hey! Jeg så lige, at Sociologisk Institut afholder en essaykonkurrence i anledning af Coronakrisen, kunne det ikke være en fed corona-aktivitet at skrive et sociologisk essay sammen hver for sig?

Det kunne jeg godt være frisk på...! Har du nogle idéer til et emne?

Jeg har tænkt ret meget på hele den her snak om 'social afstand'. Et begreb der bruges over hele verden. Det er en ret interessant formulering, som på en eller anden måde siger noget om, hvad vi forstår og ikke forstår ved socialitet. Der er noget normativt over brugen af begrebet, en taget-for-givethed, som jeg ikke mener vi i et sociologisk perspektiv bør lade stå ureflekteret hen.

Spændende! Altså på den ene side kan jeg sagtens se, hvilke forhold begrebet 'social afstand' henviser til, fordi jeg, som så mange andre, savner mit sociale liv præ-Corona. Det sociale er blevet indsnævret og begrænset af de politiske tiltag mod spredningen af coronavirus. Men du har vel egentlig en fin pointe i, at det i et sociologisk perspektiv virker misvisende eller upræcist at hævde, at det sociale udelukkende er ophørt eller begrænset grundet den fysiske distance, vi skal holde til hinanden.

Ja ukritisk at benytte sig af begrebet, synes jeg, peger på en opfattelse af det sociale som udelukkende en *kropsliggjort aktivitet* afhængig af *fysisk tæthed* mellem *mange mennesker*. I stedet synes jeg måske, at vi skal benytte restriktionerne, som en mulighed for at undersøge og reflektere over vores 'common-sense'-forståelser af socialitet. Derfor giver det måske mere mening at skelne mellem på den ene side A) en installation af fysisk afstand, der *begrænser* nogle common-sense forståelser af socialitet, og på den anden side B) social transformation, altså dét at der *udvikles, opstår eller anerkendes* nogle anderledes former for socialt samvær. Hvad tænker du om det?

Det synes jeg er en god distinktion. Man kunne netop sige, at fysisk afstand (A) sålede peger mod begrænsningen af fysisk samvær (A1), i store flokke (A2) og gerne medieret eller centreret omkring nogle institutioner; skolen, arbejdspladsen, koncertsalen, festivalpladsen, caféerne (A3) osv. osv.? Når vi bruger begrebet om social afstand antyder vi altså, at socialitet i nogen grad er afhængigt af disse tre forhold, og det er vel egentlig ret tankevækkende, hvor institutionaliseret store dele af vores sociale liv og forståelse er.

Punkt A3 kan måske endda forstås mere specifikt, og her tænker jeg konkret disse institutioner som *markeder*. Markeder som en formel ramme der danner udgangspunktet for social samvær. Og det er lige præcis dette, jeg også synes, begrebet 'social afstand' implicerer. Hvad er det vi ikke længere kan gøre? Hvori ligger begrænsningerne? At vi ikke længere kan være fysisk tilstedeværende på arbejde, at vi ikke længere kan gå i butikkerne, gå til koncerter, på natklub, på caféerne, på festival, tage ud at rejse, at vi ikke i samme grad kan forbruge (i hvert fald ikke den slags forbrug der fordrer fysisk tilstedeværelse). Alle disse aktiviteter udspiller sig vel på eller via forskellige markeder, der midlertidigt er sat ud af spil. Disse markeder kan vel derfor beskrives som en stor del af det sociale væv der binder os sammen. Vores savn peger måske derfor mere præcist mod de her formelle rammer, som markedet præsenterer for os, hvorunder vores sociale liv kan udspille sig.

Enig. Markeder spiller en stor rolle i den formelle udformning af vores sociale liv, men det er vel kun én side af det institutionelle landskab. Jeg vil i hvert fald stille mig kritisk overfor, om man så entydigt kan kalde vores uddannelser, fritidsklubber, hele vores foreningsliv, børnehaver og legepladser for markeder. I så fald, er det nogle mere statsstøttede, lokalt-forankrede og monopolistiske markeder, der vel adskiller sig fra natklubben, koncertstederne, stormagasinerne mm.?

Det kan du have en pointe i, det kræver måske et større stykke empirisk arbejde at konkludere, at alt er markeder ;-). Men alligevel vil jeg argumentere for, at vækst og erhvervslivet har stået meget højt på den politiske dagsorden i forbindelse med ‘genåbningen’ og bekymringen om ‘nedlukningen’ af Danmark. Der har jo netop været en form for politisk konflikt mellem sundhedsmæssige hensyn og minoritetsbeskyttelse på den ene side og økonomiske bekymringer på den anden.

På den måde er der en interessant forbindelse mellem ‘nedlukningen’ af samfundet, eller skulle man sige markedet, og ‘social afstand’. Fordi vi ikke længere, eller i samme grad eller på samme måde, kan være aktive på markedet både som arbejdere og forbrugere, betyder det, at en stor del af vores forestillinger om sociale samværsformer er sat ud af spil. Disse kategorier (fysisk tilstedeværelse/arbejder/forbruger), deres institutionelle forankring (markedet) og begrænsningen af disse, som følge af den danske regerings bestræbelser på at komme virussen til livs, må siges at spille en væsentlig rolle i dét der opleves og forstås som ‘social afstand’.

Ja og heri ligger der også en implicit udgrænsning af andre sociale praksisser eller væremåder. Det normative aspekt vi har snakket om (A1, A2, A3) indebærer på en eller anden måde en forståelse af socialitet som er at foretrække frem for andre. Den er normal, almen eller taget for givet som en 'rigtig' måde at være sammen på. Det kan man måske endda se i selve brugen af ordene 'nedlukning' og 'genåbning' f.eks, eller måden hvorpå begrebet om samfundssind er blevet mobiliseret som en form for politisk motivation for at gå i social undtagelsestilstand. Det tegner (rent teoretisk og anekdotisk måske) konturerne af et form for socialitets-hierarki, hvor A1-2-3 er målestokken for 'rigtigheden' eller autenticiteten af vores sociale liv. Vi har en forestilling om, at disse blot er sat på pause, men bestræbelsen går på, at vi skal tilbage til en normalt tilstand som beror på de tre punkter.

Der er et interessant over/under-forhold mellem måder at være social på, hvor vi i Corona-tiderne må 'nøjes' med lavtrangerende samværsformer. Vi må udvise samfundssind, putte vores egne behov for at være sociale på pause for en stund og beherske os selv som led i et politisk redskab mod spredningen af virussen.

Og det er vel heri, i dette over/under-forhold, at vi mister blikket for den sociale transformation de politiske beslutninger også indeholder (punkt B). Altså at nogle bestemte sociale dynamikker forskubbes, og nye eller anderledes typer af socialitet vinder frem. F.eks. bliver stereotypen om gamerens sociale fællesskaber med internettet og computeren som udgangspunkt mere legitim og mere udbredt, og hele generation Millennium, som mødes via sociale teknologier, apps, Tik-tok, Snapchat, Instagram, og som har været udkammet hele deres opvækst for at være asociale, fortabte eller distancerede i et abstrakt og fremmed univers, bliver i denne tid 'forgangspersoner' for en levemåde hele samfundet har forsøgt at indrette sig efter. Introverte oplever pludselig en legitimitet i forhold til at trække sig tilbage og finde pusterum fra idealforestillingen om det ekstroverte menneske, som dikterer uendelige forventninger om fysisk nærhed og tilstedeværelse, store menneskemængder og en proppet kalender. Det gælder sågar, at de kropskapable pludseligt deler forudsætninger med personer med fysisk handicap, fordi alle nu oplever begrænsninger i forhold til at bruge deres fysikalitet til at udfolde sig socialt.

Alle disse omstændigheder udfordrer eller nuancerer forestillingen om det sociale som en kropsliggjort aktivitet der kun kan og skal foregå i afgrænsede fysiske rum.

Konteksterne for socialitet er altså forskubbet, har ændret sig, men forståelsen af socialitet baserer sig stadig på 'det der engang var', den fysiske tilstedeværelse. Og det implicerer ikke blot en fremgang af anderledes måder at være social på, der tidligere har været mindre relevante og væsentlige. Nye aktiviteter og samværsformer opstår jo også: Vi samles i stuerne og synger fællessang på DR, vi tager til drive-in koncerter, Zoom-fester og Skype-møder. Samtidigt går surdejen sin absolutte sejrsgang, og folk er i gang med at strikke nye liv sammen.

Men de nye tilstande skal bestemt ikke forveksles med et egalitært utopia, synes jeg. Vi ser jo samtidigt, at der opstår nye former for og typer af ulighed. Dette ses f.eks. i kvindehjemmenes rapporteringen om stigninger i partnervold, eller i den ensomhed og psykiske ubehag, som mange oplever. På den måde, er der sket nogle forskydninger i det sociale landskab: For nogle grupper har situationen forstærket eller endda skabt deres udsathed, imens andre grupper oplever en mere lige adgang til og forbedret oplevelse af det sociale liv.

På den måde giver coronakrisen os anledning til at forstå det sociale som foranderligt og påvirkeligt og ikke som en fasttømret repræsentation. Vi får mulighed for at erfare, at politiske tiltag og prioriteringer påvirker det sociale liv samt vores opfattelse af det. Corona-virussen kunne få det politiske system til at omstrukturere hele samfundet over natten. Og dette angiveligt for at beskytte udsatte minoriteter. Det er meget interessant at bemærke og tænke over, at vi ikke med samme hast og seriøsitet f.eks. handler på problemer vedrørende klimaforandringer, racisme, sexismen, ableisme alle mulige andre spørgsmål om minoritetsbeskyttelse og/eller behov for social transformation. Der er tilsyneladende ingen grænser for, hvilke bjerge man vil rykke, når bare bekymringerne udspringer af medicinske eller sundhedsfaglige professionelle.

Krisen viser os, at det på én og samme tid er tilfældigheder og politiske og videnskabelige sandheder som ligger til grund for den sociale orden, og corona-tiden kan måske minde os om, at det sociale i den grad også er et politisk foretagende og ikke et fasttømret resultat af naturlige processer. Den erkendelse må vi tage med os videre i spørgsmål om, hvordan og hvorvidt status quo ændres og/eller bevares. Hvis der er én ting, vi har lært af alt det her, så er det, at et samfund kan ændre sig hurtigere, end vi har kunne forestille os, og at politiske forandringer måske mindre er et spørgsmål om rendyrkede praktikaliteter og mere er et spørgsmål om politisk villighed, interesse, vidensprivilegier og social orden.

Det her er virkelig stof til eftertanke! Det synes jeg helt sikkert, vi bør skrive om i vores essay...:) Skal vi lige opsummere vores tanker, inden jeg skal til møde på Zoom?

Ja, lad os! Begrebet 'social afstand' implicerer en normativ forståelse af begrænsningerne installeret som følge af coronavirus og dermed ikke som sådan de ændringer og muligheder for at leve eller strukturere det sociale anderledes, som krisen også medbringer. Dette 'brud i det sociale' giver os dog mulighed for at forstå det sociale som noget foranderligt, diskursivt, og ikke som noget som sådan naturgivent, skæbnesvangert eller forudbestemt. Det giver os mulighed for at 'unboxe' det sociale og undersøge dels hvilket samfund, vi befinder os i nu og, hvor vi er på vej hen.

Ja og forstår man det sociale som noget der kan trives i mangfoldige former, kan dette give anledning til, at mennesker, fællesskaber, institutioner og samfund ikke stivner i forestillinger om det 'normale', men snarere forholder og udvikler sig reflektivt og dynamisk i forhold til de sociale, økonomiske og klimamæssige udfordringer, vi står overfor.